

Příloha č. 1

Stručná analýza sociálního vyloučení na území města Brna

Tento materiál je kompilátem dostupných odborných textů a výzkumných šetření¹ popisujících problematiku sociálního vyloučení na území města Brna. Je určen pro stanovení cílů Strategického plánu sociálního začleňování na území města Brna.

Úvod

„Stručná analýza sociálního vyloučení na území města Brna“ je vytvořena na základě „Analýzy sociálně vyloučených lokalit v ČR“ (veřejně publikována v roce 2015) a dalších analytických materiálů popisujících situaci sociálního vyloučení. Materiál slouží jako prvotní podklad pro realizaci popisovaných aktivit v rámci SPSZ a bude průběžně a pravidelně aktualizován ve spolupráci se všemi významnými aktéry (městské části, ÚP ČR, PČR, MMB, NNO a dalšími).

Na území města Brna lze dle různých analýz evidovat celkem sedm sociálně vyloučených lokalit (dále jen SVL) zásadnějšího rozsahu. K těmto lokalitám je nezbytné přičíst dalších devět lokalit, kde se vyskytují osoby ohrožené sociálním vyloučením nebo osoby sociálně vyloučené (komerční ubytovny, izolované domy). Z realizovaných výzkumných šetření je nezbytné zdůraznit to, že problematika sociálního vyloučení čím dál více zasahuje širokou společnost a nelze ji spojovat s etnicitou. Dle výzkumu GAC 2015 se počet sociálně vyloučených osob (dále jen SVO) žijících ve zkoumaných/označených lokalitách pohybuje kolem 8 000–9 000. K danému číslu je však nezbytné přičíst i další osoby, které jsou rozmístěny na zbytku území města. Specifickou oblastí je kvalifikovaný odhad osob/cizinců pocházejících z tzv. třetích zemí, kteří jsou ohroženi sociálním vyloučením při počtu asi 1 500–2 000 (statistika dle kapacit sociálních služeb NNO, celkový počet cizinců z třetích zemí je asi 15 000). Výzkumná šetření odhadují počet osob ohrožených sociálním vyloučením či sociálně vyloučených v celkovém počtu kolem 12 000–15 000 jedinců, žijících na celém území města Brna.

---

¹ Přehled použitých zdrojů je uveden v závěru tohoto dokumentu.

Sociálně vyloučené lokality na území města Brna

Podle nedávno zveřejněné Mapy sociálně vyloučených lokalit (GAC 2015) se na území města nachází sedm velkých a devět menších sociálně vyloučených lokalit (viz tabulky níže). Přestože se nejedná o geograficky ohraničené lokality, lze okrajové ulice vnímat jako ty, které oddělují „in“ a „out“ oblasti.

Tabulka č. 1: Velké sociálně vyloučené lokality

Lokalita	MČ	Označení	Specifikace	Počet ohrožených obyvatel
1	Brno-střed / Brno-sever	„Bronx“ / Zábřovice I	Cejl, Bratislavská, Francouzská, Spolková, Příční, Stará, Hvězdová, Přadlácká, Körnerova, Soudní, Milady Horákové	3–5 tis. Romů
2	Brno-sever	Husovice	Vranovská, Mostecká, Dukelská třída, Hálkova, Nováčkova, Dačického, Rotalova, nám. Republiky, Lieberzeitova, Jana Svobody	300–700 Romů, 1–2 tis. ohrožených sociálním vyloučením
3	Brno-střed	Staré Brno	Leitnerova, Hybešova, Václavská, Anenská, Kopečná, Křídlovická	200–400 Romů, 500 ohrožených sociálním vyloučením
4	Brno-jih	Komárov / Trnitá	Štěpánská, Cyrilská, Rumiště, Masná, Koželužská, Mlýnská, Přízova, Dorných, Zvonařka, Plotní, Konopná, Rosická	700 Romů, 1 000 ohrožených sociálním vyloučením

5	Brno- střed / Královo Pole	Staňkova a Lidická	Staňkova, Lidická, Křížíkova	150 Romů, 100–150 ohrožených sociálním vyloučením
6	Brno- Židenice	Židenice	Krokova, Kuldova, Životského	100 ohrožených sociálním vyloučením
7	Brno- střed / Brno- sever	Zábrdovice II	Vlhká, Špitálka, Plynárenská, Stavební, Podnásepní, Křenová, Skořepka	800 Romů, 800–1000 ohrožených sociálním vyloučením

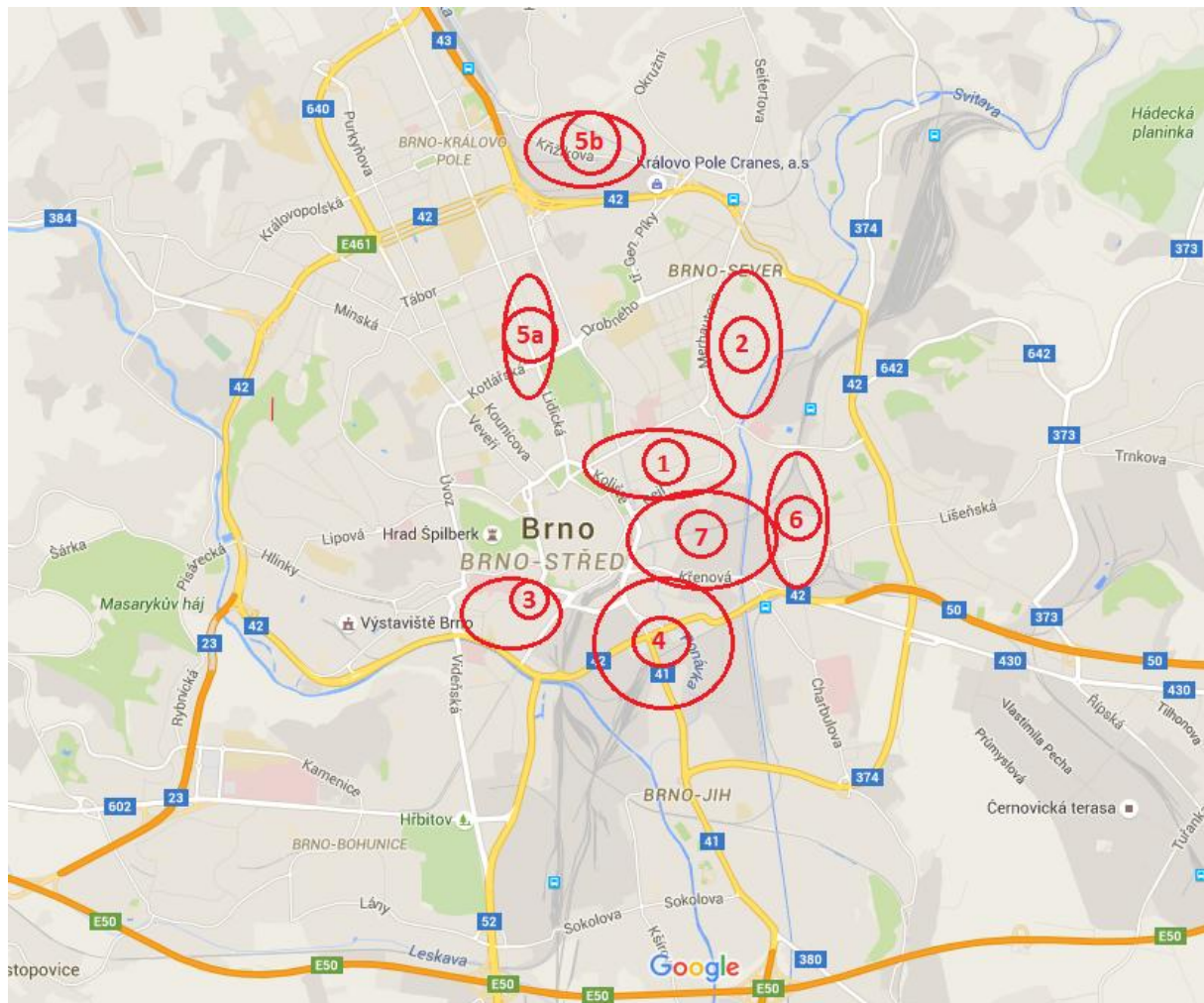
Z výčtu je zřejmé, že velká část těchto lokalit je umístěna v samotném centru města (viz obrázek č. 1 Ilustrativní mapa rozložení lokalit na území města Brna). Sociální vyloučení je „soustředěné“ především do jednotlivých činžovních domů staré zástavby. Tyto domy jsou ve velmi špatném stavu, čemuž mnohokrát neodpovídá požadovaný nájem.

Soustředění vyloučených lokalit do centra je jak výhodou (dosah mnoha institucí včetně sociálních služeb), tak i nastavením velmi obtížné překážky pro celkové řešení sociální situace jedince či rodiny (kultura chudoby, častější střet s rizikovým chováním, segregované školství, předsudečnost, rasistické projevy majority a další). Řešení této situace dále znesnadňuje nastavený systém soukromého nájemného bydlení, který svými parametry:

- ochota ubytovat SVO;
- soustředění SVO do vymezených lokalit;
- vysoké náklady bydlení;

představuje významnou bariéru pro celkové řešení problematiky sociálního vyloučení na území města Brna.

Obrázek č. 1: Ilustrativní mapa rozložení lokalit na území města Brna

Zbývajících devět sociálně vyloučených lokalit je soustředěno do prostoru komerčních ubytoven. Vzhledem k migračním procesům uvnitř těchto zařízení není možné stanovit statisticky přesnější počet obyvatel.

Tabulka č. 2: Přehled komerčních ubytoven hodnocených jako SVL

Lokalita	MČ	Specifikace	Počet obyvatel
8	Brno-Židenice	Markéty Kuncové 3801/2	250–300
9	Brno-Maloměřice a Obřany	Jarní 52	131
10	Brno-Židenice	Šámalova	100
11	Brno-jih	Masná	Neuvedeno
12	Brno-střed	Pohoda (Vlhká)	139

13	Brno-Královo Pole	Poděbradova 102	Neuvedeno
14	Brno-sever	Dukelská 55	Neuvedeno
15	Brno-Židenice	Šámalova (nelegální)	Neuvedeno
16	Brno-Židenice	Šámalova – Heršpice	38

Počet osob (především těch dlouhodobě usazených) se v těchto ubytovnách snižuje z podobných příčin jako v jiných městech ČR. Rodiny a jedinci se stěhují do soukromých podnámů v lokalitách či mimo ně.

Stav situace je možné dokreslit z přehledu vyplacených dávek systému státní sociální podpory a hmotné nouze. Z daného přehledu je zřejmé, že nejvíce dávek, jejichž nárokovatelnost je odvislá od výše příjmu domácnosti, jsou vypláceny v městských částech, kde byly identifikovány sociálně vyloučené lokality. Domácnostem MČ Brno-střed a Brno-sever byla vyplacena více než polovina všech dávek hmotné nouze (příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení, mimořádná okamžitá pomoc), které byly poskytnuty v roce 2014 na území celého města Brna.

Tabulka č. 3: Počet vyplacených dávek za rok 2014

Trvalá adresa osoby – Brno: městská část	Počet vyplacených dávek státní sociální podpory za rok 2014					Počet vyplacených dávek pomoci v hmotné nouzi za rok 2014		
	přídavek na dítě*	příspěvek na bydlení*	rodičovský příspěvek*	porodné**	pohřebné**	příspěvek na živobytí*	doplatek na bydlení*	mimořádná okamžitá pomoc**
Bohunice	3 780	2 460	4 420	7	5	1 115	412	69
Bosonohy	795	206	798	0	0	68	8	2
Bystrc	7 292	6 429	8 867	18	4	2 093	806	97
Černovice	3 546	3 447	2 955	6	1	1 679	799	102
Chrlice	964	368	1 229	3	0	146	78	3
Ivanovice	324	75	587	1	2	28	4	0
Jehnice	176	54	311	0	1	32	26	2
Brno-jih	4 680	3 169	2 778	10	0	1 873	975	103
Jundrov	918	731	1 449	3	2	207	62	8
Kníničky	227	127	376	0	0	53	15	6
Kohoutovice	4 368	3 468	3 862	10	3	1 217	512	51
Komín	1 425	1 243	2 545	8	2	312	91	12
Královo Pole	9 683	11 611	7 923	19	10	3 873	1 818	224
Líšeň	8 340	6 697	10 269	23	4	2 656	1 284	173
Maloměřice a Obřany	2 558	1 300	1 856	8	2	687	278	36
Medlánky	2 026	1 104	2 477	2	2	501	179	41

Nový Lískovec	5 011	2 880	3 099	10	2	1 291	607	98
Ořešín	175	30	130	1	0	28	8	3
Řečkovice a Mokrý Hora	4 391	3 707	4 399	5	3	1 440	508	95
Brno-sever	26 595	22 428	15 278	79	12	11 195	5 527	736
Slatina	3 520	2 768	3 750	13	2	1 132	510	75
Starý Lískovec	6 075	4 485	4 208	13	3	1 545	637	84
Brno-střed	45 179	34 682	22 778	115	23	33 421	16 895	1 760
Tuřany	1 999	540	1 508	3	0	237	68	2
Útěchov	182	44	237	0	0	0	0	0
Vinohrady	4 052	2 897	3 874	13	1	1 051	512	82
Žabovřesky	5 340	6 041	6 170	11	10	1 891	914	112
Žebětín	1 140	318	1 642	3	1	116	22	3
Židenice	12 035	11 049	7 313	37	6	5 392	2 721	354
Celkem	166 796	134 358	127 088	421	101	75 279	36 276	4 333

Bydlení

Město Brno je specifické velkým podílem bytů, které neprivatizovalo a ponechalo je ve svém majetku. Ke konci roku 2014 vlastnilo město 29 333 bytů. Z tohoto počtu bylo 746 bytů neobydlených (z velké části šlo o byty v domech, jež potřebují kompletní rekonstrukci). S výjimkou 545 bytů jsou všechny městské byty svěřeny do správy jednotlivým městským částem. Počty bytů spravovaných městskými částmi se velmi liší. Jedenáct městských částí nespravuje žádné městské byty, nebo jich spravuje velmi málo (méně než 50). Naopak jedenáct městských částí spravuje více než 1 000 bytů, z toho čtyři městské části (Brno-sever, Brno-střed, Židenice a Líšeň) spravují každá více než 2000 bytů. Nejvíce neobydlených městských bytů se nachází v městských částech Brno-střed (494), Brno-sever (133) a Líšeň (59).

V důsledku nastavených pravidel pronájmu obecních bytů není v současné době možné, aby si tyto osoby udržely/aby jim byly poskytnuty byty ve správě obce, neboť žadatelé o byt jsou často zatíženi dlužní minulostí/současností, exekucí atd. Výsledkem je následné využívání soukromého nájemního bydlení, které je zneužíváno k cílenému zisku (úhrada nájmu pokrytá dávkovým systémem, využití institutu zvláštního příjemce dávky přímo na bankovní účet pronajímatele). Stěhování osob do podnámů soukromých objektů v Brně nese několik identifikovaných problémů:

- jsou pronajímány byty velmi nízké kvality;
- rodiny/jedinci vázání k těmto bytům (předluženost, neexistence náhradního řešení);
- sestěhování většího počtu osob do kapacitně nevyhovujícího bytu;
- utváření/rozšiřování lokalit;
- zdravotní rizika;
- problematika sousedského soužití.

V kontextu daného jsou ubytovny syceny především obyvateli:

- kteří přišli o vlastní bydlení;
- kteří mají sklony k rizikovému způsobu chování;
- případně se jedná o vícečetné rodiny, které nejsou schopny dosáhnout na standardní bydlení.

Především v „hlavních SVL“ (lokality I., IV., VII.) lze zaznamenat postupné sestěhovávání SVO (i z dalších lokalit) jakožto výsledek neochoty majority bydlet s Romy a také důsledkem finanční nedostupnosti dosavadního bydlení. Současně SVO sami nemají zájem opouštět lokality pro obavu ztráty sociálních sítí a získaného sociálního kapitálu. Zmíněné lokality jsou charakteristické vyšším zastoupením osob, které spojuje jednotná identifikace tzv. „kultury chudoby“². Není nezbytně nutné tuto kategorii spojovat s etnickými rysy, což podporují i odhady NNO, které vnímají navyšující se počet SVO „majority“ (navyšující se počet SVO, jakožto klientů sociálních služeb). Procentuálně vyšší zastoupení Romů lze nalézt v částech Brno-sever a Brno-střed.

Příjem a zaměstnání

Podíl nezaměstnanosti činil v září 2015 v okrese Brno-město 7,8 %. Výrazným podílem se na tomto úhrnu podíleli dlouhodobě nezaměstnaní (nad 24 měsíců). V roce 2014 činil podíl dlouhodobě nezaměstnaných nad 24 měsíců z celkového počtu 22 211 nezaměstnaných uchazečů 28 % (6 206 osob). Celkový počet uchazečů bez kvalifikace byl 6 181, což činilo 27 % uchazečů. Statistiky nezaměstnanosti obyvatel sociálně vyloučených lokalit prakticky neexistují. Z kvalifikovaných odhadů (statistické výkazy činnosti sociální práce) nevládních organizací pracujících v sociálně vyloučených lokalitách v Brně vyplývá, že nezaměstnanost v lokalitách se pohybuje mezi 30–50 %, u romských obyvatel pak dosahuje až k 90 %. Mezi bariéry pro vstup na trh práce můžeme zařadit: nízkou nebo nerelevantní kvalifikaci, diskriminaci na trhu práce, past zadluženosti – exekuční nároky na mzdy, neatraktivnost nízkých mezd v porovnání se sociálními dávkami, ztrátu pracovních návyků, neznalost nových využívaných technologií, neochotu dojíždět za prací mimo centrum lokality – většina obyvatel SVL se v Brně těžko orientuje, zdravotní znevýhodnění – praktická nezaměstnatelnost, neschopnost fungovat v pevném denním řádu a rytmu a další.

Příjem je zajišťován především prostřednictvím dávek systému státního sociálního zabezpečení. Příjem ze zaměstnání – legální či nelegální pracovní poměr – je spjat s výkonem nekvalifikované a námezdní práce (stavební práce, úklidová činnost, pomocné práce v kuchyni a další). Krom daného jsou příjmy jedince/rodiny zajišťovány i prostřednictvím

---

² Kultura chudoby – specifický integrovaný systém hodnot, norem a „návodů pro život“ osob žijících v prostředí sociálního vyloučení, prostřednictvím výchovy dochází k reprodukci těchto vzorců z generace na generaci.

trestné činnosti (statistiky níže) v rozsahu od drobné kriminality (drobné krádeže) přes podílení se na aktivitách organizovaného zločinu (např. lichva, prostituce, výroba, distribuce a prodej drog).

Vzdělání a školství

Statutární město Brno zřizuje samo nebo prostřednictvím svých městských částí celkem 137 mateřských škol (z toho počtu je 23 škol součástí škol základních) a 66 základních škol. Soustředění obyvatel do SVL je přímo spjato s následnou segregací školských zařízení, která jsou umístěna v těchto lokalitách či jejich těsné blízkosti. Na území Brna se jedná především o těchto pět škol, ve kterých se podíl romských žáků odhaduje v rozsahu 60–90 % (není možné realizovat přesné zjištění zastoupení počtu romských žáků, jedná se o hrubé odhady):

- ZŠ Křenová;
- ZŠ Merhautova – Vranovská;
- ZŠ Sekaninova;
- ZŠ 28. října;
- ZŠ Lidická;

K nárůstu počtu romských žáků každoročně dochází také u ZŠ Rašínova či ZŠ nám. Republiky. Při výzkumných šetřeních bylo poukazováno zástupci škol, že etnicita je pouze jedním z mnoha indikátorů určujících sociální a kulturní znevýhodnění a samostatně tento údaj není pro školy relevantní. Většina těchto škol využívá asistenty pedagoga, ale z finančních důvodů jsou tyto úvazky zkracovány a nejsou dostatečné pro optimální řešení situace. Stejná situace se týká i předškolních zařízení – MŠ.

Danému personálnímu „podstavu“ odpovídá i znalostní a dovednostní úroveň žáků a s tím i návazná neúspěšnost při studiu na SŠ. Studenti ze sociálně ohroženého prostředí nejčastěji navštěvují tyto střední školy:

- Konzervatoř Brno;
- Odborné učiliště a Praktická škola, (Lomená 44);
- Církevní střední zdravotnická škola s.r.o;
- Střední škola informatiky, poštovníctví a finančnictví Brno;
- Střední škola potravinářská, obchodu a služeb Brno;
- Střední odborná škola MORAVA o.p.s.;
- Střední odborné učiliště tradičních řemesel a Vyšší odborná škola, spol. s r.o.;
- Integrovaná střední škola automobilní, (Křižíkova 15);
- I. Německé zemské gymnasium, základní škola a mateřská škola, o.p.s.

Vzdělanostní struktura obyvatel SVL, dle odhadů NNO (při zohlednění statistik ÚP), je přibližně 10 % SVO bez vzdělání, 70 % ukončilo ZŠ, 15 % ukončilo učňovské vzdělání, 5 % SŠ s maturitou, méně než 1 % VOŠ a méně než 1 % VŠ.

Rizikové chování a zdraví

Na území města bylo za rok 2014 zjištěno celkem 14 203 trestných činů. Z tohoto počtu bylo celkem 2 311 trestných činů (objasněno 34 %) zaznamenáno v části Brno-střed (dle indexu kriminality³ je Brno-střed dlouhodobě na 10. místě žebříčku hodnocení nejvíce rizikových míst na území ČR). Na území Brno-sever bylo evidováno 2 067 trestných činů (objasněno 31 %) a v části Brno-Židenice policisté zakročili celkem 2 188 krát (objasněno 37 %). Krom daných zjištění evidovala Městská policie na území města Brna za období roku 2014 celkem 109 213 přestupků.

V roce 2014 řešilo oddělení sociálně právní ochrany dětí Magistrátu města Brna v různých úrovních celkem 13 372 případů (v roce 2013 řešeno celkem 9 414 případů). Ne všechny tyto případy se vztahovaly k problematice ohroženého dítěte. Kurátoři pro děti a mládež evidovali celkem 1 628 klientů s výchovnými a dalšími problémy (např. řešení trestných činů, přestupků, dohledy). Ze statistik je zřejmé, že více než polovina těchto dětí či mládeže pochází z rozvedených rodin, rodin samoživitelů.

NNO se v rámci své činnosti dlouhodobě zaměřují na problematiku dluhového poradenství a souvisejícího nebezpečí přítomné nabídky lichvářství. V rámci terénní práce v SVL je aktivně řešena problematika užívání drog. Až 60 % klientů NNO (zaměřených na uživatele drog) bere heroin, zbytek pervitin. Užívání marihuany je zcela běžné, často také v kombinaci s opiáty, substitucemi, Metadonem, Subuxonem, Subutexem. Specifickým problémem je vysoká míra závislosti na hazardních hrách a sázení. Krom daného výčtu je řešena i otázka prostituce či dalších přestupků veřejného pořádku/občanského soužití.

Dle realizovaných šetření byla obecně pojmenována nižší úroveň zdravotního stavu obyvatel jednotlivých SVL. Mezi nejčastější zdravotní komplikace SVO jmenovali pracovníci NNO hepatitidu (nevhodné hygienické podmínky), záněty žil, syfilis, kapavku, multiorgánové selhání těla (ledviny, játra, slinivka a další). Obecně byla konstatována nižší šance na dožití. Významným zdravotním poškozením jsou genetické vady dětí, především problematika tzv. fetálního alkoholového syndromu. V případě drogových uživatelů (injekčních) lze odhadovat až 100 % onemocnění hepatitidou typu C.

---

³ Index kriminality – počet spáchaných trestných činů za zvolené časové období na daném území, přepočtený na 10 tisíc obyvatel

Sociální služby, poradenství a další instituce

Sociální služby zaměřené na klienty z řad SVO jsou soustředěny především do oblastí Brno-střed a Brno-sever. Současně je cílová skupina pokrývána i jinými organizacemi, které sídlí v ostatních částech města. Nezbytné instituce (ÚP, OSSZ, MMB, PMS, nemocniční zařízení atd.) lze nalézt v blízkých dojezdových vzdálenostech většiny SVL. Výjimku pokrytí představují služby pro seniory (domovy pro seniory), které jsou soustředěny na okraj města. Zřizovateli sociálních služeb jsou jak nestátní organizace, tak i samospráva (příspěvkové organizace).

V rámci KPSS města Brna byla pro rok 2016 stanovena tato kapacita jednotlivých typů sociálních služeb, které v rámci své činnosti pracují v prostoru SVL či s cílovou skupinou osob ohrožených sociálním vyloučením či přímo SVO:

- odborné sociální poradenství – roční kapacita 24 886 klientů;
- nízkoprahová zařízení pro děti a mládež – roční kapacita 2 722 klientů;
- SAS pro rodiny s dětmi – roční kapacita 1 819 klientů;
- terénní programy – roční kapacita 2 769 klientů;
- azylové domy – k dispozici 513 lůžek;
- kontaktní centra – roční kapacita 1 666 klientů;
- telefonická krizová pomoc – roční kapacita 6 500 klientů;
- noclehárny (ambulantní) – roční kapacita 925 klientů;
- sociální rehabilitace (ambulantní, terénní) – roční kapacita 3 149 klientů.

Jako problematické je vnímáno především nedostatečné ambulantní pokrytí některých „rozvíjejících/rozšiřujících“ lokalit, které jsou v tento moment zajišťovány službami terénní formy. Stejně tak je diskutována dostupnost a kapacita zařízení pro volnočasové aktivity dětí a mládeže (NZDM). Z hlediska tematického zaměření, v souladu se Střednědobým plánem rozvoje sociálních služeb, je poptáváno navýšení poradenství v oblasti dluhové problematiky a finanční gramotnosti jedinců a rodin. Komunitní plán sociálních služeb definoval jako potřebné také rozšíření kapacit azylového domu pro cizince.

Popis jednotlivých lokalit

I. Brno-sever/střed

Prostorové vymezení:

Cejl, Bratislavská, Francouzská, Spolková, Příční, Stará, Hvězdová, Přadlácká, Körnerova, Soudní, Milady Horákové

Demografické shrnutí:

Tato lokalita existuje v Brně dlouhodobě. Je vnímána občany jako problémová, s čímž souvisí její označení „Bronx“. Dle odhadů zde žije 3 000–5 000 ohrožených a sociálně vyloučených obyvatel při přibližné věkové struktuře do 15 let 50 %, 16–60 let 40 % a nad 61 let 10 %. Odhadovaný podíl Romů (Rumungři, Olaši) na celkovém počtu obyvatel lokality je přibližně 60–70 %.

Bydlení:

Lokalita se dále rozšiřuje. Běžným jevem je vícegenerační bydlení (sestěhování rodin). Nabízené ceny nájemního bydlení u soukromníků jsou až trojnásobkem průměrných nájmu v dané lokalitě. Obydlené jsou převážně činžovní domy staré výstavby ve špatném stavu. S daným souvisí i vliv na zdraví ubytovaných rodin a jedinců.

Příjem, zaměstnání a vzdělání:

Velká část příjmu obyvatel pochází ze sociálních dávek. Odhadovaný počet nezaměstnaných je 30–50 %, přičemž dle vyjádření zástupců NNO se v případě romské menšiny jedná o podíl 90 % osob schopných práce. Vzdělanostní struktura je přibližně následovná: 10 % bez vzdělání, 70 % ukončilo ZŠ, 15 % ukončilo učňovské vzdělání, 5 % SŠ s maturitou, méně než 1 % VOŠ a méně než 1 % VŠ. Děti navštěvují školy vyjmenované výše.

Rizikové chování a obtíže lokality:

Problematickou oblastí je vysoká míra evidence rizikového chování v této SVL, včetně kriminality dětí a mladistvých. Kriminalita (i dětská) – krádeže v obchodech, návykové látky, hluk v noci z heren, výskyt potkanů, plísň v bytech, krádeže popelnic, zdevastované byty, odházené použité injekční stříkačky, schůzky narkomanů, „černé“ odběry elektřiny, prostituce, návykové látky (pervitin, heroin, toluen), gamblerství, zadlužení/půjčky, malá nabídka příjemných míst, kumulace patologických služeb (herny, zastavárny).

Sociální služby, poradenství a další instituce:

S dlouhodobou problémovou situací SVL souvisí i intenzivnější soustředění sociálních služeb a dalších institucí do tohoto prostoru města či jeho těsné blízkosti. Významným faktem je, že lokalita při centru umožňuje i řešení při nedalekých institucích, které mají sídlo v samém centru města Brna.

II. Brno-Husovice

Prostorové vymezení:

Vranovská, Mostecká, Dukelská třída, Hálkova, Nováčkova, Dačického, Rotalova, nám. Republiky, Lieberzeitova, Jana Svobody

Demografické shrnutí:

I tato lokalita existuje v Brně dlouhodobě. Odhady počtu sociálně vyloučených se odlišují. Přibližný odhad je 2 000 SVO při podílu 50 % Romů (Rumungři, Olaši). Specifikem této lokality je umístění azylový dům pro cizince (SOZE o.s.), kde jsou ubytováni cizinci ze třetích zemí, kteří se s místními Romy často sdružují.

Bydlení:

Lokalita se dále rozšiřuje (sestěhovávání dalších sociálně vyloučených rodin = ethnobussines). Běžným jevem je vícegenerační bydlení. Nabízené ceny nájemního bydlení u soukromníků jsou trojnásobkem průměrných nájmů v dané lokalitě. Kvalitu bydlení lze označit spíše za špatnou. Rozdílem oproti první popsané lokalitě je větší rozptýlenost SVO po celém vymezeném území lokality. S daným souvisí i menší napjatost sousedských vztahů a celkové vnímání charakteru lokality = více prestižní lokalita.

Příjem, zaměstnání a vzdělání:

Dle odhadů je příjem přibližně poloviny SVO zajišťován prostřednictvím sociálních dávek. Zbylá polovina se snaží zachytit na trhu práce – pomocné stavební práce, stánky, úklidové práce, pomocné gastro práce a další nekvalifikované profese. Vzdělanostní struktura je přibližně následovná: 10 % bez vzdělání, 70 % ukončilo ZŠ, 15 % ukončilo učňovské vzdělání, 5 % SŠ s maturitou, méně než 1 % VOŠ a méně než 1 % VŠ. Děti navštěvují školy vyjmenované výše.

Rizikové chování a obtíže lokality:

Problematickou oblastí je vysoká míra evidence rizikového chování v této SVL, včetně kriminality dětí a mladistvých. Zadlužení, návykové látky, nedostatek obchodů, kriminalita – častá loupežná přepadení a drobné krádeže, nepořádek na ulicích, lichva, chybějící nabídka práce, hráčská závislost, potkani a krysy v domech, plísň v bytech, katastrofální stav domu, vandalství, chybějící místo pro hry dětí, odhozené injekční stříkačky, přítomnost narkomanů, zápach z odpadků, výskyt násilí.

Sociální služby, poradenství a další instituce:

S dlouhodobou problémovou situací SVL souvisí i intenzivnější soustředění sociálních služeb a dalších institucí do tohoto prostoru města či jeho těsné blízkosti. Významným faktem je, že lokalita při centru umožňuje i řešení při nedalekých institucích, které mají sídlo v samém centru města Brna.

III. Brno-střed/Staré Brno

Prostorové vymezení:

Leitnerova, Hybešova, Václavská, Anenská, Kopečná, Křídlovická

Demografické shrnutí:

Celkem se v lokalitě pohybuje přibližně 500 osob ohrožených sociálním vyloučením. Z tohoto počtu jsou přibližně 200–400 osob Romové (Rumunští). Specifikem je nárůst počtu „dělnické třídy“, která je svými příjmy, především jejich ztrátou, ohrožena sociálním vyloučením.

Bydlení:

Jedná se o lokalitu, kde v rámci ulic bydlí vedle sebe SVO společně se zbylým obyvatelstvem – nerovnoměrné rozptýlení do celé lokality. Identifikovat soustředění většího množství SVO lze dle stavu konkrétního domu – stará omítka, oprýskané zdivo, nevyhovující střecha, vchodové dveře neplní již svůj účel, promáčené stropy, vlhkost v domě, plísně, nepořádek, narušení statiky atd.

Příjem, zaměstnání a vzdělání:

Nelze odhadovat. Neexistují podrobnější údaje. Předpokladem je podobná výchozí situace a zvolená strategie řešení jako v dalších lokalitách.

Rizikové chování a obtíže lokality:

Nelze odhadovat. Neexistují podrobnější údaje. Nárůst „dělnické třídy“ v kombinaci s předsudky, rasismem a xenofobií může vyvolávat konflikty sousedského soužití.

Sociální služby, poradenství a další instituce:

S dlouhodobou problémovou situací SVL souvisí i intenzivnější soustředění sociálních služeb a dalších institucí do tohoto prostoru města či jeho těsné blízkosti. Významným faktem je, že lokalita při centru umožňuje i řešení při nedalekých institucích, které mají sídlo v samém centru města Brna.

IV. Brno-Komárov/Trnitá

Prostorové vymezení:

Štěpánská, Cyrilská, Rumiště, Masná, Koželužská, Mlýnská, Přízova, Dornych, Zvonařka, Plotní, Konopná, Rosická

Demografické shrnutí:

Tato lokalita existuje také dlouhodobě. Počet sociálně vyloučených osob se odhaduje k číslu 1 000. Expertní odhady počtu Romů se pohybují kolem 700 jedinců. Prostředí je i kvantitativně ovlivňováno umístěným Centrem sociálních služeb Josefa Korbela Armády spásy na ulici Mlýnská. Sociálním vyloučením jsou ohroženi i „neromové“, především ti soustředění kolem autobusového nádraží Zvonařka (kumulace sociálně patologických jevů).

Bydlení:

Jedná se o lokalitu, kde v rámci ulic bydlí vedle sebe SVO společně se zbylým obyvatelstvem – nerovnoměrné rozptýlení do celé lokality. Identifikovat soustředění většího množství SVO lze dle stavu konkrétního domu – stará omítka, oprýskané zdivo, nevyhovující střecha, vchodové dveře neplnící již svůj účel atd.

Příjem, zaměstnání a vzdělání:

Nelze odhadovat. Neexistují podrobnější údaje. Předpokladem je podobná výchozí situace a zvolená strategie řešení jako v dalších lokalitách.

Rizikové chování a obtíže lokality:

Nelze odhadovat. Neexistují podrobnější údaje. Dle výzkumu v roce 2008 (dle výzkumu GAC 2015 lze předpokládat přetrvávání) se zde vyskytuje problematika užívání návykových látek, dětská kriminalita, násilí v ulicích, hráčská závislost mužů, celkově špatný životní styl, prostituce, chybí hřiště pro děti, špatné sousedské vztahy.

Sociální služby, poradenství a další instituce:

S dlouhodobou problémovou situací SVL souvisí i intenzivnější soustředění sociálních služeb a dalších institucí do tohoto prostoru města či jeho těsné blízkosti. Významným faktem je, že lokalita při centru umožňuje i řešení při nedalekých institucích, které mají sídlo v samém centru města Brna.

V. Brno-Královo Pole/střed

Prostorové vymezení:

Staňkova, Lidická – ulice v běžné zástavbě. Křížíkova ulice sociálně vyloučená.

Demografické shrnutí:

Tato lokalita existuje dlouhodobě. Dle odhadů zde žije 150 Romů, přičemž 100–150 je ohroženo sociálním vyloučením. Místní Romové se označují jako „ti slušní Romové“ a vymezují se vůči ostatním Romům ve městě. Dříve rozsáhlá lokalita. Dle výpovědí jsou existující konflikty v ulicích spjaté především s klienty azylového domu na ulici Staňkova (Diecézní Charita).

Bydlení:

Jedná se o lokalitu, kde v rámci ulic bydlí vedle sebe SVO společně se zbylým obyvatelstvem – nerovnoměrné rozptýlení do celé lokality. Pověštinou činžovní domy, ve kterých bydlí, jsou na solidní úrovni. Nedochozí k sousedským konfliktům. Specifikem je ulice Křížíkova, která je prostorově odříznutá (vyšší vzdálenost k institucím) a i kvalita bydlení je na výrazně horší úrovni. Dle odhadů zde žije cca 20–30 obyvatel.

Příjem, zaměstnání a vzdělání:

Nelze odhadovat. Neexistují podrobnější údaje. Předpokladem je podobná výchozí situace a zvolená strategie řešení jako v dalších lokalitách.

Rizikové chování a obtíže lokality:

Nelze odhadovat. Neexistují podrobnější údaje. Dle výzkumu v roce 2008 (dle výzkumu GAC 2015 lze předpokládat přetrvávání) byly pojmenovány problémy v lokalitě – hráčská závislost, návykové látky, domácí násilí a potíže s placením nájemného.

Sociální služby, poradenství a další instituce:

Obyvatelé lokalit Staňkova a Lidická bydlí v dosahu státních i nestátních institucí, které jsou jim nápomocné při zvládnutí sociálních událostí, a stejně tak je v dosahu i dopravní infrastruktura města Brna. V případě SVL při ulici Křížíkova je situace horší kvůli vyšší vzdálenosti pro zajištění běžných úkonů souvisejících s chodem domácnosti, přístupem k zaměstnání či vzdělání.

VI. Brno-Židenice

Prostorové vymezení:

Krokova, Kuldova, Životského

Demografické shrnutí:

Tato lokalita existuje dlouhodobě. Dle odhadů se v dané lokalitě pohybuje 100 osob ohrožených sociálním vyloučením při 30 % podílu Romů (celkový odhad počtu osob v lokalitě je 1 000 osob). Specifikem dané lokality je větší soustředění olašských Romů v ulici Životského.

Bydlení:

SVO bydlí převážně v činžovních domech obecně špatné kvality. Byty jsou především ve vlastnictví soukromých majitelů.

Příjem, zaměstnání a vzdělání:

Nelze odhadovat. Neexistují podrobnější údaje. Předpokladem je podobná výchozí situace a zvolená strategie řešení jako v dalších lokalitách.

Rizikové chování a obtíže lokality:

Nelze odhadovat. Neexistují podrobnější údaje. Dle výzkumu v roce 2008 (dle výzkumu GAC 2015 lze předpokládat přetrvávání) byly pojmenovány problémy v lokalitě – obecně kriminalita (drobné krádeže), výroba/užívání/prodej návykových látek, lichva, prostituce, problémy s alkoholem, gamblerstvím a domácí násilí.

Sociální služby, poradenství a další instituce:

S dlouhodobou problémovou situací SVL souvisí i intenzivnější soustředění sociálních služeb a dalších institucí do tohoto prostoru města či jeho těsné blízkosti.

VII. Brno-Zábrdovice

Prostorové vymezení:

Vlhká, Špitálka, Plynárenská, Stavební, Podnásepní, Křenová, Skořepka

Demografické shrnutí:

Tato lokalita existuje dlouhodobě (cca od 80. let 20. století), přičemž se postupně rozrůstala a rozrůstá přistěhováním dalších osob (z jiných brněnských lokalit), neboť je zajímavá z hlediska získání bydlení (i přes jeho velmi nízkou kvalitu). V dané lokalitě žije přibližně 1 000 osob ohrožených sociálním vyloučením při 80 % podílu Romů. V dané oblasti žijí nejen Rumunři, ale i Olaši.

Bydlení:

Bydlení je na velmi špatné úrovni. Pronajímané prostory bytů jsou v nevyhovujícím stavu (patří převážně soukromníkům), přesto jsou pronajímány, navíc za neodpovídající částky – až trojnásobek běžného nájmu. Za nejhorší lokalitu k bydlení je považována ulice Vlhká.

Příjem, zaměstnání a vzdělání:

Nelze odhadovat. Neexistují podrobnější údaje. Předpokladem je podobná výchozí situace a zvolená strategie řešení jako v dalších lokalitách. Odhadovaný podíl nezaměstnaných osob v lokalitě je přibližně 20–40 % při 90 % nezaměstnanosti romské menšiny.

Rizikové chování a obtíže lokality:

Nelze odhadovat. Neexistují podrobnější údaje. Dle výzkumu v roce 2008 (dle výzkumu GAC 2015 lze předpokládat přetrvávání) byly pojmenovány problémy v lokalitě – kriminalita – drobné krádeže, dětská kriminalita, návykové látky (pervitin, heroin, toluen), zadlužení, prostituce, vybydlenost lokality, hluk – rušení nočního klidu, špatný hygienický stav, návykové látky, kriminalita, časté násilí v hernách a okolí, setkávání narkomanů.

Sociální služby, poradenství a další instituce:

S dlouhodobou problémovou situací SVL souvisí i intenzivnější soustředění sociálních služeb a dalších institucí do tohoto prostoru města či jeho těsné blízkosti.

Použité zdroje:

- Analýza sociálně vyloučených lokalit v ČR. (2015) GAC.
- Analýza sociálně vyloučených romských lokalit a absorpční kapacity subjektů působících v této oblasti. (2006) GAC.
- Identifikace sociálně vyloučených a zpracování jejich mapy ve městě Brně. (2008) VeryVision s.r.o.
- Kašparová, I. a Janků Sidiropulu, K. a kol. Dlouhodobý monitoring situace romských komunit v České republice – moravské lokality. (2008) FSS MUNI Brno.
- Vašečka, I. Expertíza pro cílovou skupinu „etnické menšiny“. (2007) CKP Brno.
- Kryštof, R. Zpráva z předvýzkumu potřeb uživatelů pro cílovou skupinu „etnické menšiny“. (2007) Socioklub.
- Statistika mládež a drogy 2014. (2014) A Klub ČR, o.p.s.
- Komunitní plán sociálních služeb města Brna pro rok 2016–2017
- Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb v Jihomoravském kraji na období 2015–2017
- Koncepce rodinné politiky města Brna
- Koncepce prevence kriminality ve městě Brně na léta 2013–2016 – Městský program prevence kriminality v Brně
- Strategie protidrogové politiky města Brna na období 2011–2014
- Plán aktivního stárnutí ve městě Brně
- Koncepce zdravotnických služeb zajišťovaných v městských zdravotnických zařízeních